

REGIONÁLIS MODELLFUTTATÁSOK ÉS EREDMÉNYEK ELEMZÉSE AZ ELTE METEOROLÓGIAI TANSZÉKÉN

PONGRÁCZ Rita,
BARTHOLY Judit, PIECZKA Ildikó,
ANDRÉ Karolina, KELEMEN Fanni, KIS Anna

Eötvös Loránd Tudományegyetem Meteorológiai Tanszék, Budapest

VÁZLAT

- ⇒ A RegCM modell fejlesztése, felépítése
- ⇒ RegCM3:
adaptálás a Kárpát-medence térségére
- ⇒ RegCM4:
tesztfutások, tervezett futtatások
  - Validációs eredmények
  - Projekciók a jövőre vonatkozóan
- ⇒ Összefoglalás

A RegCM modell fő fejlesztési lépései

MM4 (Mesoscale Model)

Összenyomható véges differenciális hidrosztatikus modell szigma rendszerben
Dickinson et al. 1989, Giorgi 1989

RegCM1 (NCAR-PSU, National Center for Atmospheric Research-
Pennsylvania State University) – BATS + CCM1
Giorgi 1991

Modell fizikájának fejlesztése, egyenletek finomítása

RegCM2 Giorgi et al. 1993 (CCM2 + MM5)

RegCM3 1999 (CCM3) --- RegCM3.1, 2007

RegCM4 2010

(új fizikai parametrizációk, pre- és post-processing fejlesztése)

RegCM3.1 és RegCM4

- **Dinamika:**
  - MM5 Hidrosztatikus (Grell et al. 1994)
  - Nem-hidrosztatikus (Bi; folyamatban)
- **Sugárzás:**
  - CCM3 (Kiehl 1996)
- **Nagy skálájú felhőzet és csapadék:**
  - SUBEX (Pal et al. 2000)
- **Cumulus konvekció:**
  - Grell (1993) + FC80 közelítés
  - Anthes-Kuo (1977)
  - Emanuel (1991)
  - Betts-Miller (1993)
  - Tiedtke (1989 -- RegCM4)
- **Határréteg:**
  - Holtslag (1990)
- **Nyomanyagok/Aeroszolok:**
  - Qian et al. (2001); Solmon
- **Felszín:**
  - BATS (Dickinson et al. 1991)
  - SUB-BATS (Giorgi et al. 2003)
  - CLM (Dai et al. 2003 -- RegCM4)
  - IBIS (Foley; folyamatban)
- **Óceán fluxusok:**
  - Zeng et al. (1998)
  - BATS (Dickinson et al. 1991)
- **Programozás**
  - Parallel Kód (Yeh, Gao)
  - Több platformon
  - Felhasználó barát

Fejlesztések a RegCM2 verzióhoz képest

A RegCM által használt konvektív csapadék sémák

1. **Módosított Kuo (1965)** Konvekció oka: a nedvesség konvergenciája
Anthes 1974 A légoszlopba beáramló légnedvesség:
nedvesítés + csapadékképződés

2. **Grell 1993**

Felhők: fel- és leáramlások
Környezettel való keveredés:
csak alul és felül

A tömegáramlás független
a magasságtól, a peremen 0

Kondenzáció:
a felemelkedő telített légelemből

--- szárazföldi felszínre

Arakawa és Schubert 1974 (AS74)
instabilitás változását veszi figyelembe

Fritsch és Chappell 1980 (FC80)
instabilitás aktuális értékét veszi figyelembe

3. **MIT-Emanuel 1991**

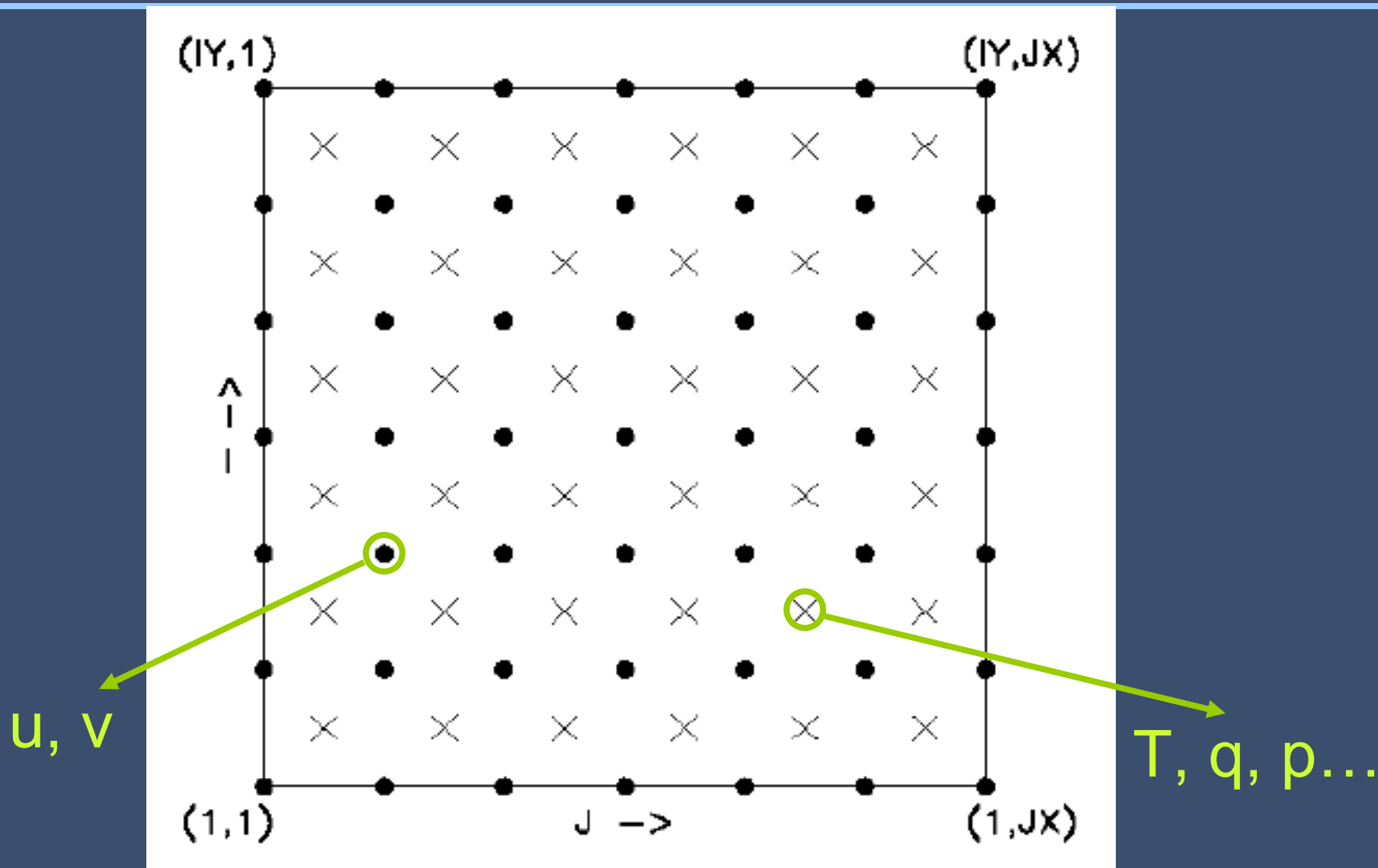
--- vízfelszín fölött

Keveredés a felhőkben időszakosan

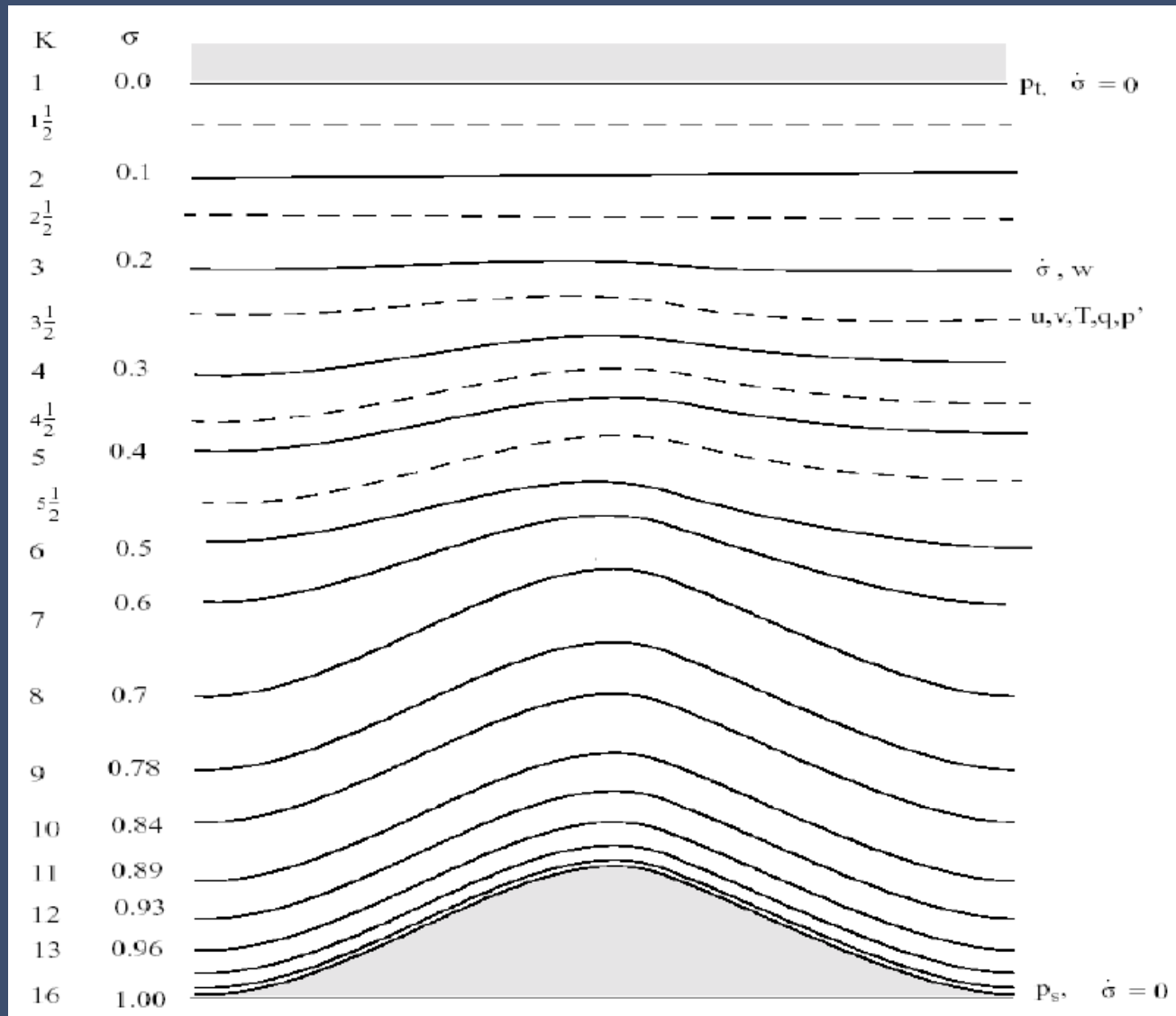
Konvektív fluxusok a felhőméretnél kisebb fel- és leáramlásokon alapszanak

Felemelkedő levegő: csapadék és felhőzet (keveredés)

Horizontális rácshálózat: Arakawa B rács a horizontális diszkretizációból eredő fázishibák csökkentésére

Vertikális leírás: σ koordináta-rendszer 14 -- 18 -- 23 szint

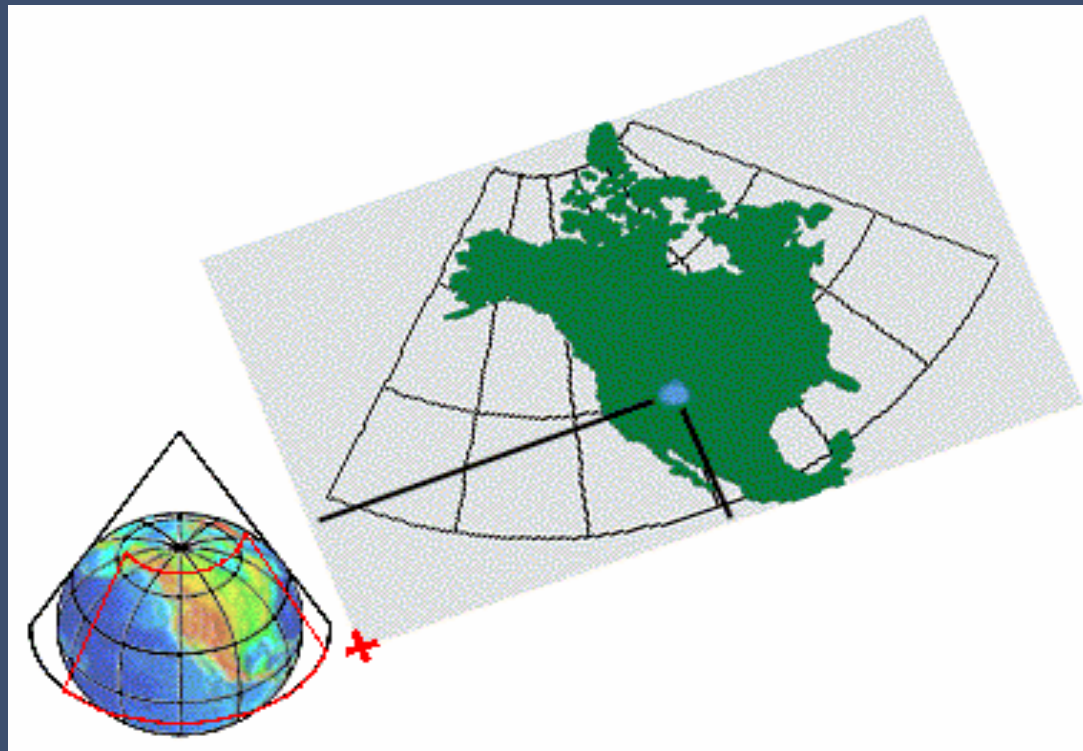
kisimult
izobár felületek

felszínkövető
felületek

Leképezési módok

- Normal Mercator vetület: alacsony φ
- Lambert kúpvetület: közepes φ
- Sztereografikus vetület: magas φ
- Elforgatott Mercator vetület: speciális

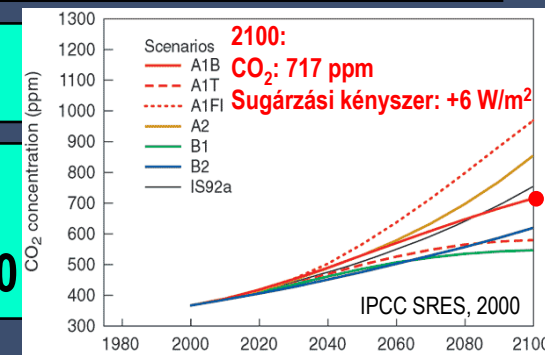

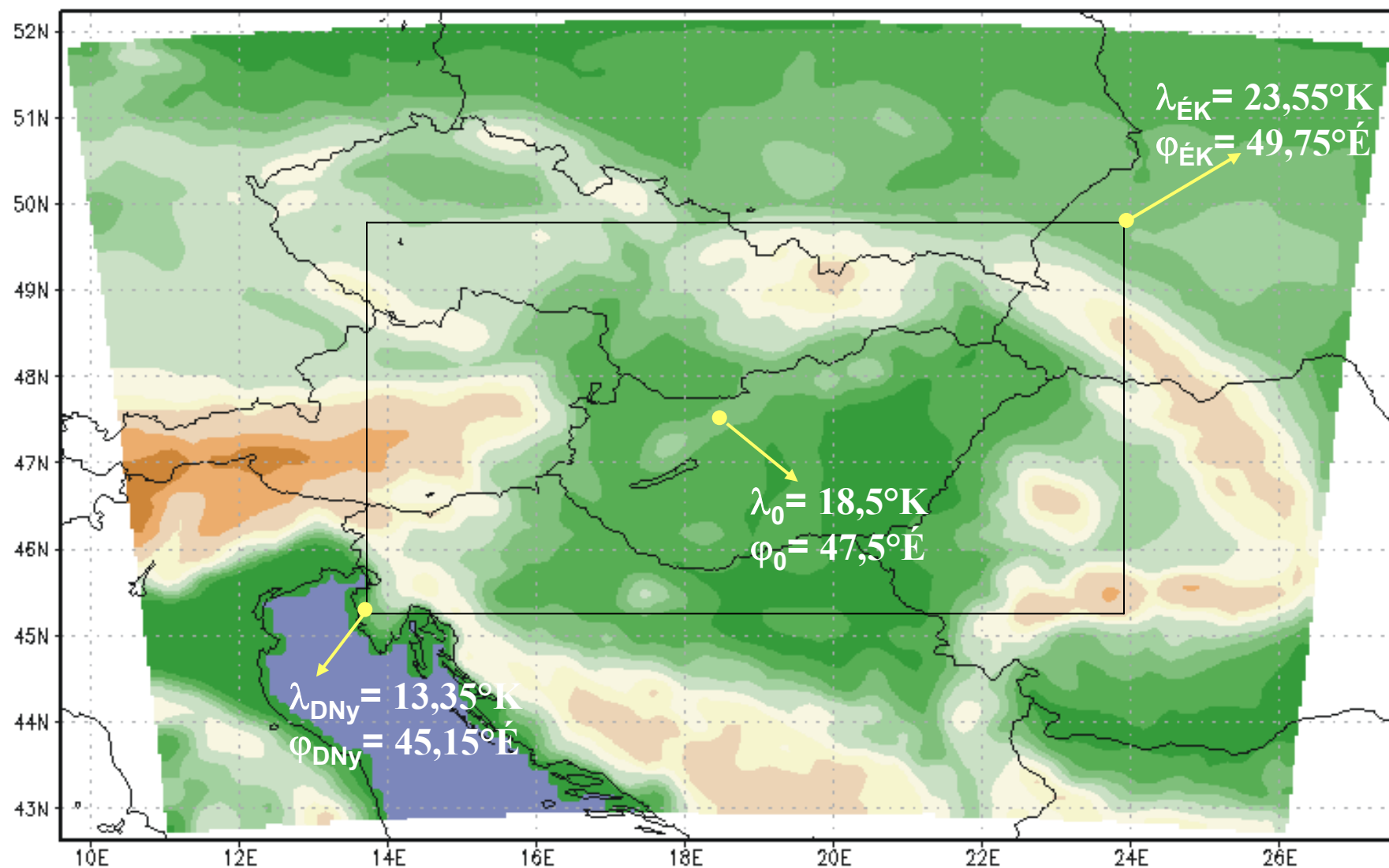

Lezárult RegCM szimulációk: 4 időszak

Az adaptált modellverzió	RegCM 3 és 3.1 (RCM: ICTP, Trieszt – F.Giorgi/CCM3, MM5, 1999, ill. 2007)
Kezdeti és peremfeltételek	ERA40 (1,15°), ECHAM5 (MPI GCM: 1,25°) 6 óránként
Alkalmazott koordináta-rendszer	Lambert vetület
Horizontális felbontás	50 km (0.44°), 25 km (0.22°), 10 km (0.11°)
Vertikális felbontás	14, 18 v. 23 légréteg szint (σ -koordináták), 3 talajszint
Időlépcső	90 s (megőrizve 1 naponként, mentési szegmensek: 1 hónap)
Felpörgési idő	1 év
Szimulációs időszakok	Referencia 1961-90: ERA40, CTL SRES A1B: 2021-2050, 2071-2100

A RegCM integrálási tartománya és vizsgálati célterülete

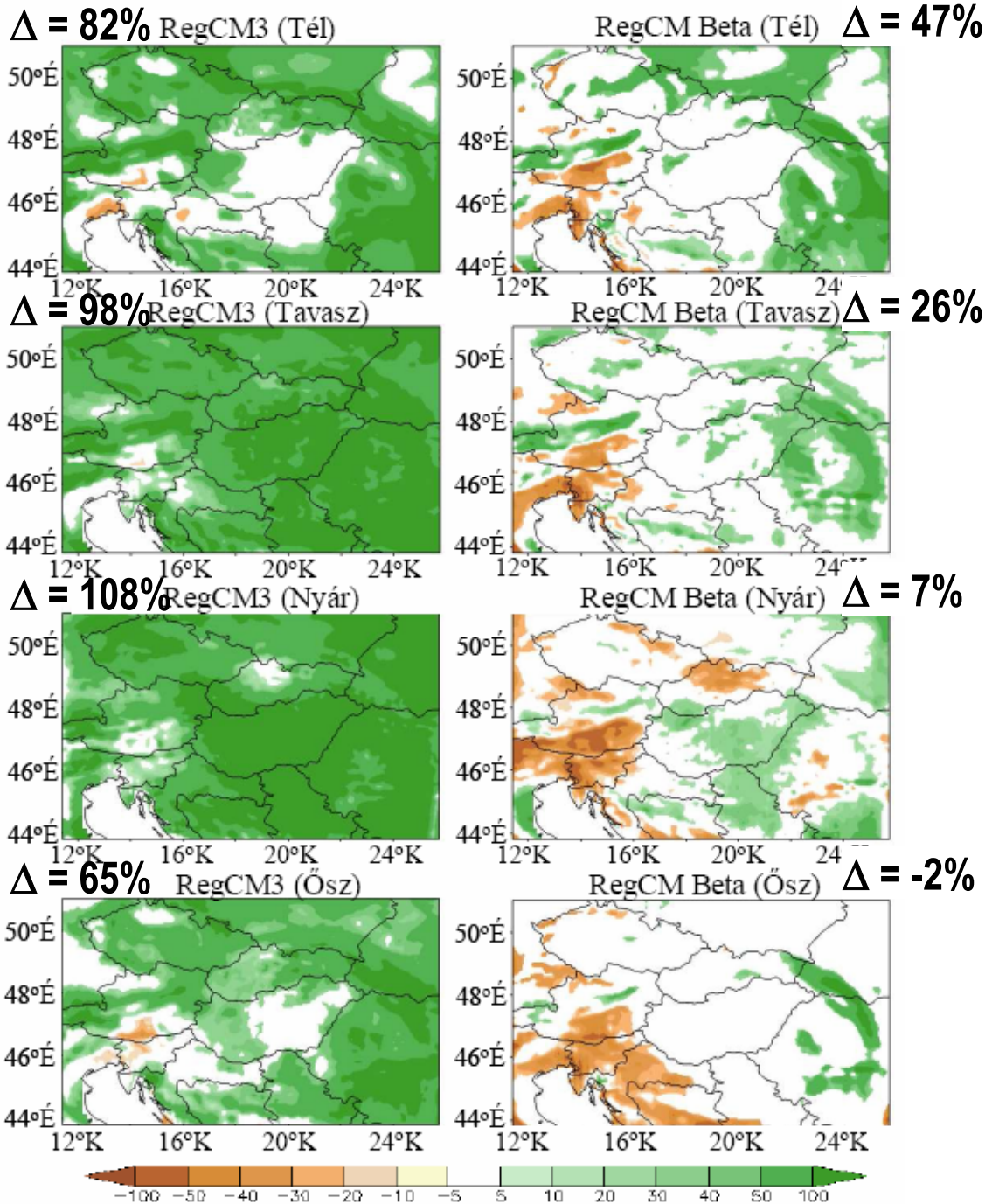
Alkalmazott rács: 120×100 cella

**TESZT-FUTTATÁSOK
A REGCM3
KÁRPÁT-MEDENCEI
ADAPTÁLÁSÁRA
(1961-1970)**

Horizontális felbontás: 10 km

Validációs adatbázis: CRU

**A kontroll-futtatások
eredményei:
évszakos átlagos
csapadékösszeg,
1961-1970**

**Meghajtó adatok:
ERA40**

A csapadék-parametrizáció javítása:

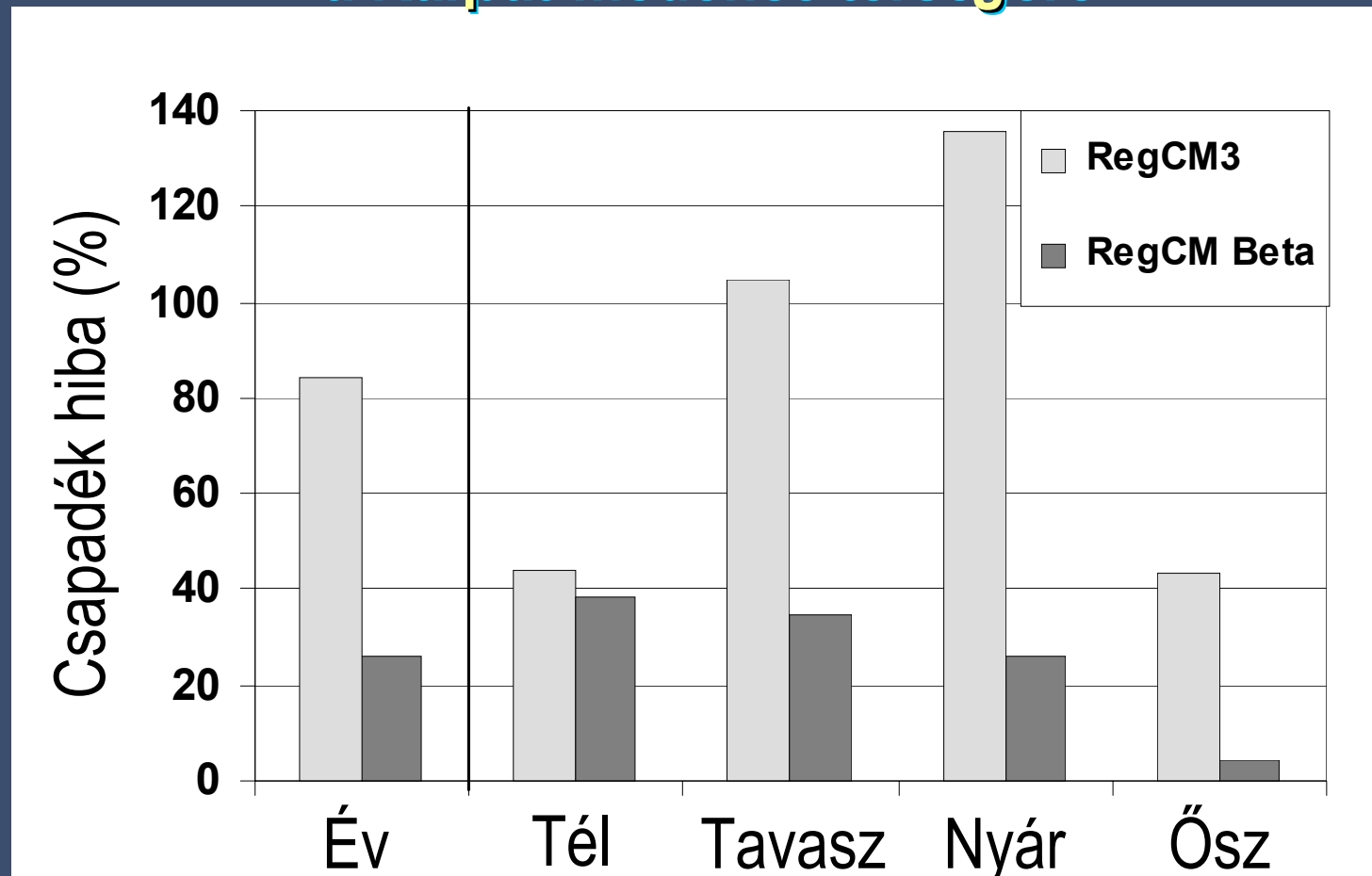
- felhő-csapadék képződési arány
(0,0005 $\rightarrow$ 0,00025)
- esőcseppek gyarapodási üteme
(6 $\rightarrow$ 3 m³/kg/s)
- esőcseppek párolgási üteme
(0,2 $\rightarrow$ 10 $\times$ 10⁻⁴ (kg m⁻² s⁻¹)^{-1/2} s⁻¹)

Torma et al. 2008, 2011

A kontroll-futtatások eredményei, 1961-1970

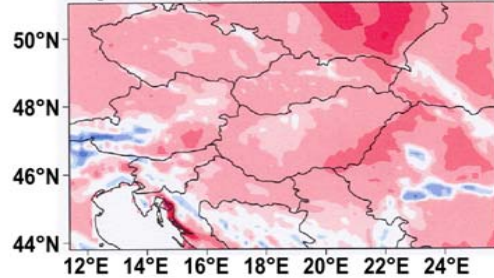
Meghajtó adatok: ERA40

Az éves és évszakai csapadékösszeg hibái a Kárpát-medence térségére

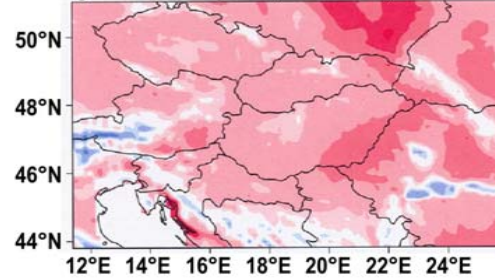

Torma et al.
2008, 2011

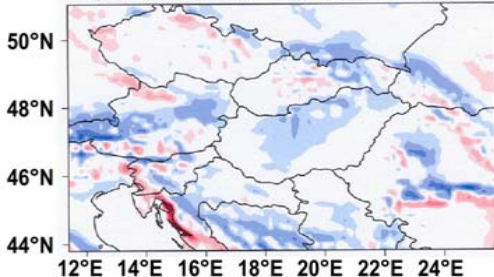
RegCM3 Temp Bias, 1961-1970, DJF: 1.2°C

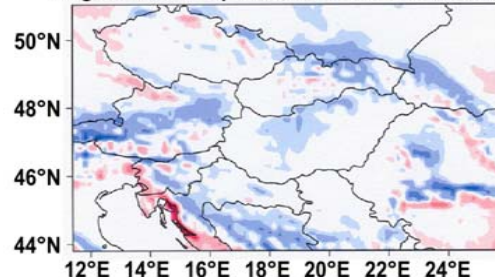
RegCM Beta Temp Bias, 1961-1970, DJF: 1.3°C

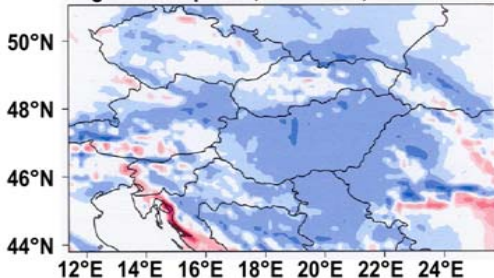
RegCM3 Temp Bias, 1961-1970, MAM: -0.2°C

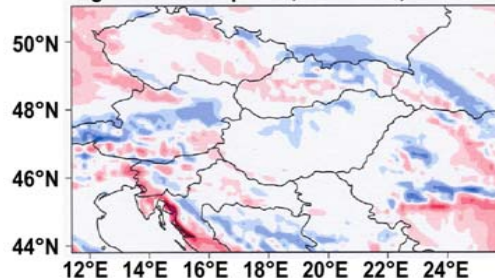
RegCM Beta Temp Bias, 1961-1970, MAM: -0.2°C

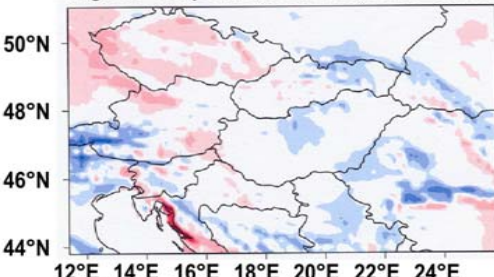
RegCM3 Temp Bias, 1961-1970, JJA: -0.7°C

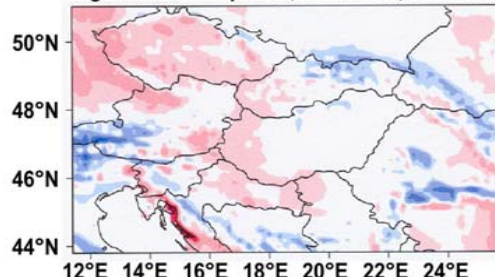
RegCM Beta Temp Bias, 1961-1970, JJA: 0.1°C

RegCM3 Temp Bias, 1961-1970, SON: -0.0°C

RegCM Beta Temp Bias, 1961-1970, SON: 0.2°C

A kontroll-futtatások

eredményei:

évszakos átlagos

középhőmérséklet

1961-1970

Meghajtó adatok:

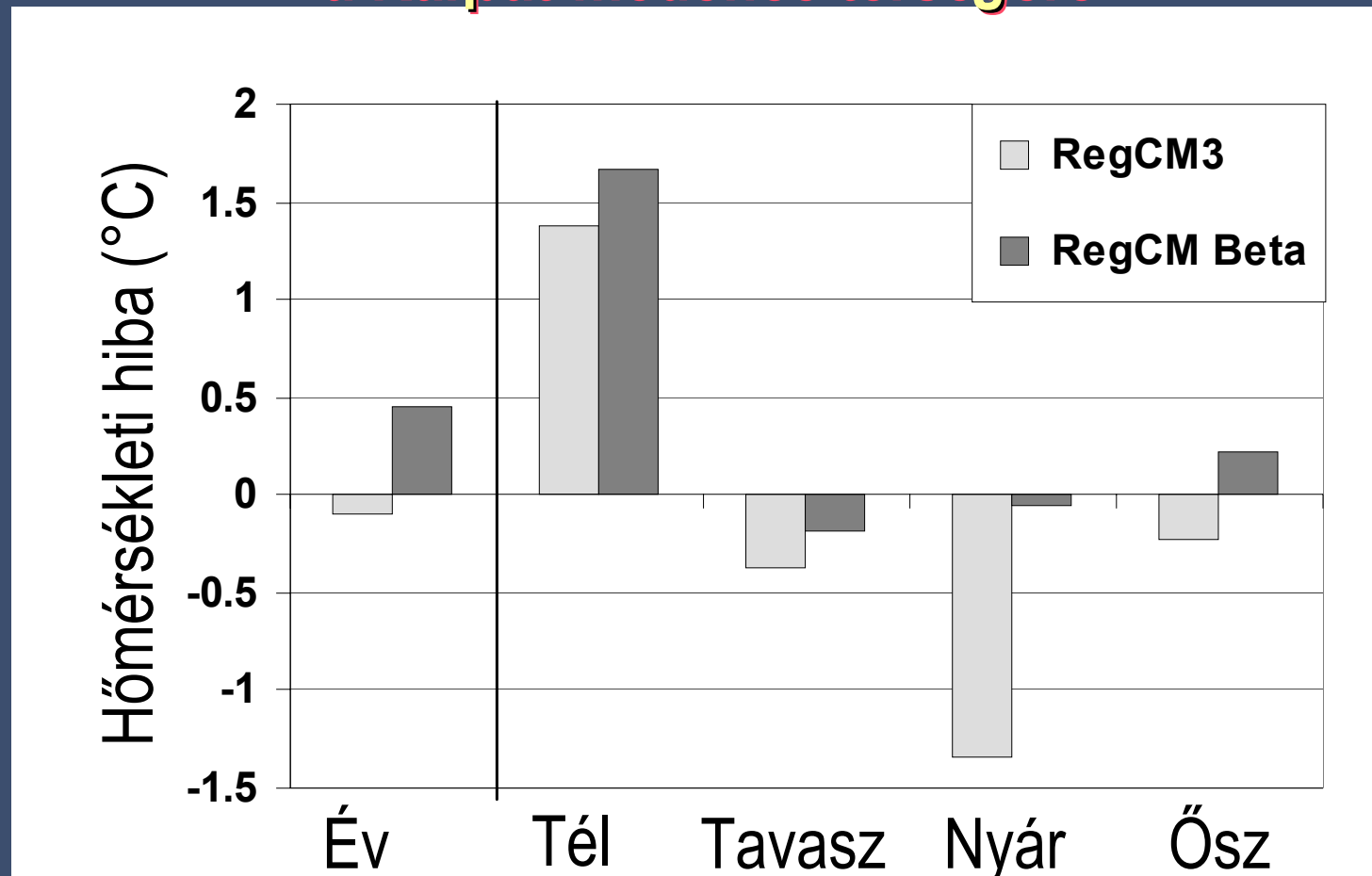
ERA40

Torma et al. 2008, 2011

A kontroll-futtatások eredményei, 1961-1970

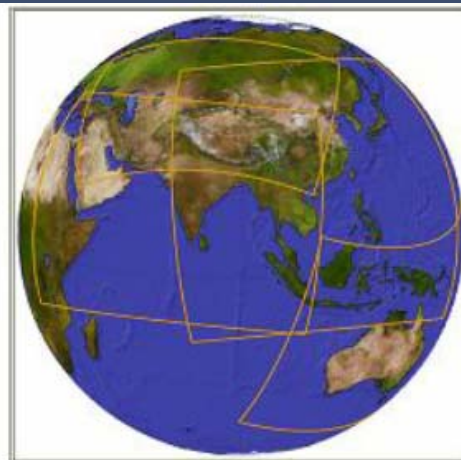
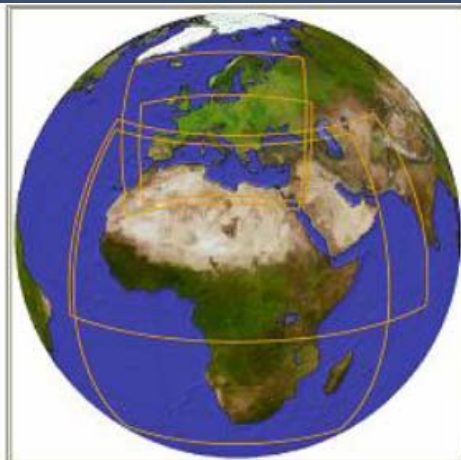
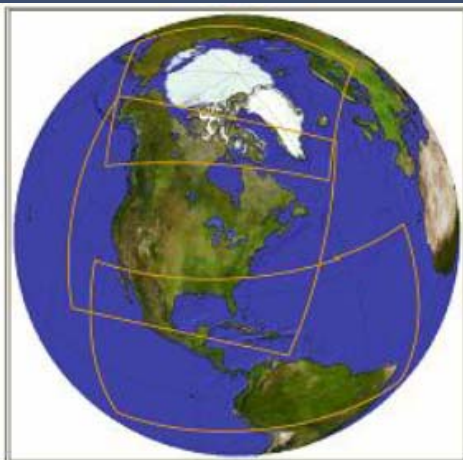
Meghajtó adatok: ERA40

Az éves és évszakai átlaghőmérséklet hibái a Kárpát-medence térségére

Torma et al.
2008, 2011

CORDEX: Globális éghajlati modellek leskálázása regionális éghajlati modellekkel

- Arctic CORDEX
- North America CORDEX
- Central America CORDEX

- EURO-CORDEX
- **MED-CORDEX**
- CORDEX Africa
- MENA-CORDEX

- Central Asia CORDEX
- South Asia CORDEX
- East Asia CORDEX
- Australasia CORDEX

- South America CORDEX
- CORDEX Antarctica

Alkalmazott légköri RCM-ek a MedCORDEX alprogramon belül:
 RegCM, ALADIN, REMO, LMDZ, EBU, WRF, COSMO-CLM, PROMES
 (10 km -- 20 km -- 25 km -- 50 km)

Folyamatban lévő RegCM szimulációk

Az adaptált modellverzió

RegCM 4.3.4 (RCM: ICTP, Trieszt – F.Giorgi/CCM3, MM5, 2010)

Kezdeti és peremfeltételek

ERA Interim (1,5°), **HadGEM** (UKMO GCM: 1,25°)
6 óránként

Alkalmazott koordináta-rendszer

Lambert vetület

Horizontális felbontás

50 km (0.44°) **és 10 km** (0.11°)

Vertikális felbontás

23 légköri szint (σ -koordináták), 3 talajszint

Időlépcső

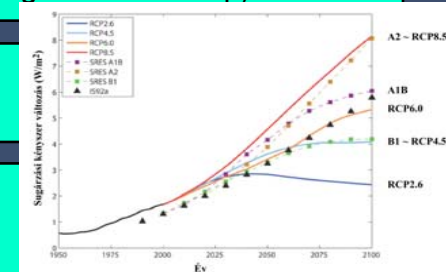
150 s és 30 s (megőrizve 3 h (1 nap), mentési szegmens: 1 hónap)

Felpörgési idő

1 év

Szimulációs időszekletek

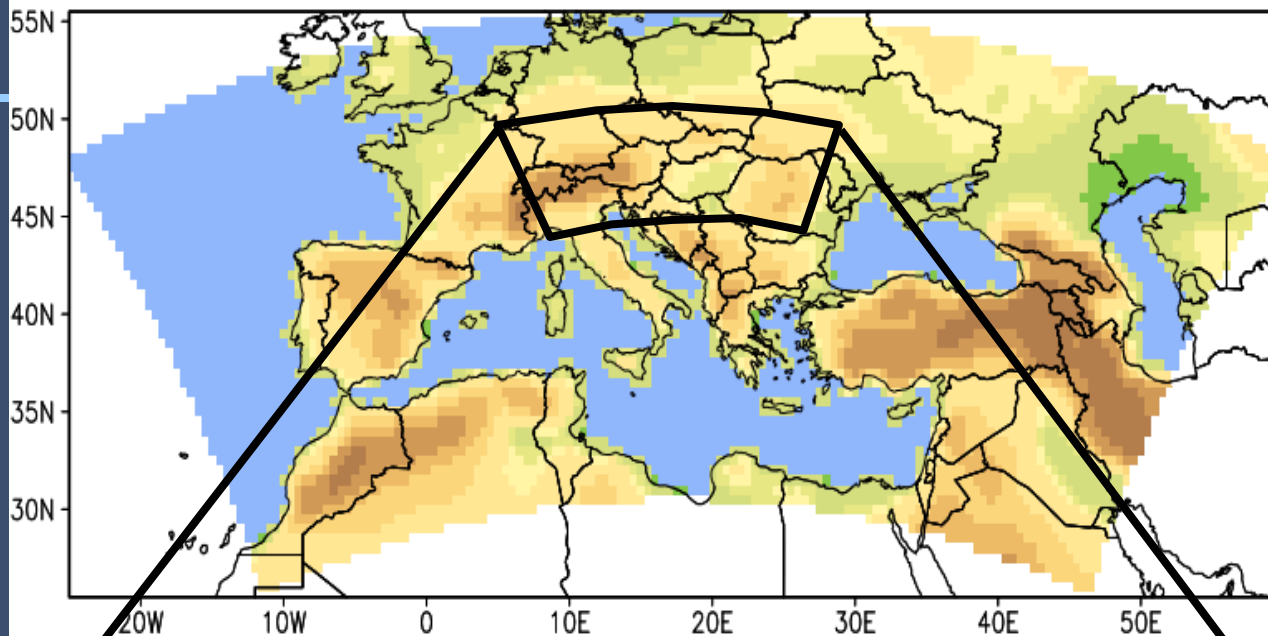
Validáció 1971-2005: ERAInt, HIST
RCP4.5, RCP 8.5: 2005-2100 tranziens futtatások

A RegCM4 integrálási tartományai

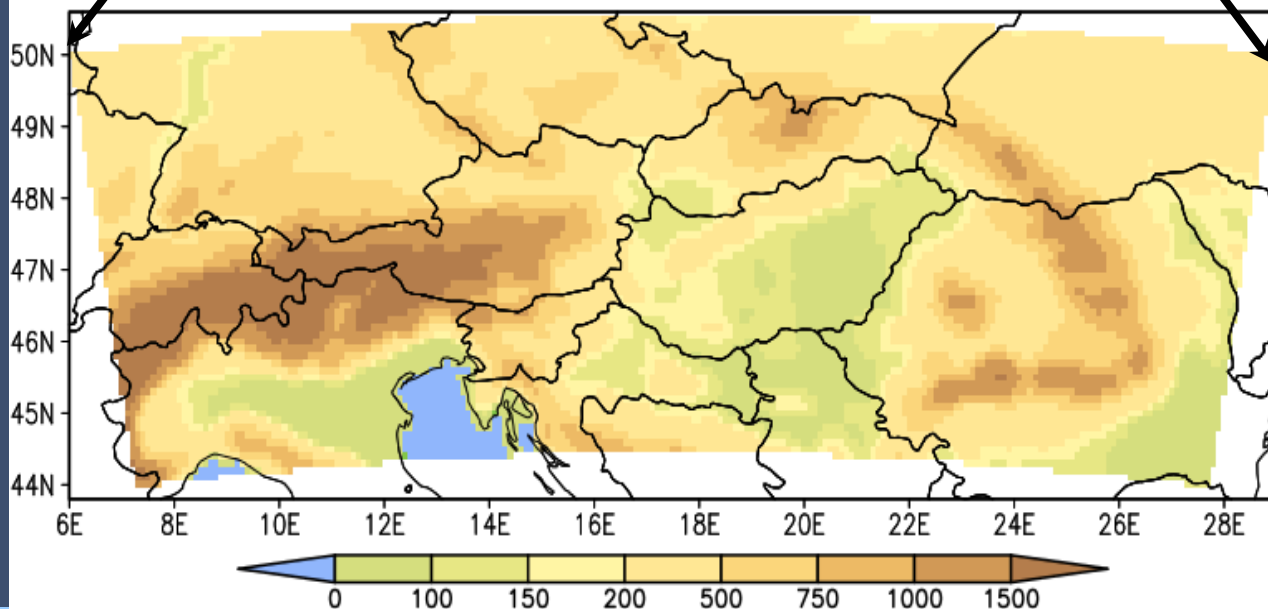
I.
144 × 82 rácscella

Horizontális
felbontás:
50 km

II.
216 × 120 rácscella

Horizontális
felbontás:
10 km

A RegCM4 beállítása az ELTE futtatásokban

Subgrid-módszer (Pal et al. 2003)

-- **Finom felbontású rácshálózat** definiálása a durvább rácshálózat minden celláján belül (földhasználat, domborzat, talajtextúra megadása a finomabb rácshálózatra)

-- A meteorológiai változók (pl.: T, q, P) **leskálázása** a finomabb rácshálózatra: a kétféle rácshálózat közötti magasság-különbségeken ($h - h^{sg}$) alapulva és az átlagos vertikális gradienst figyelembe véve

A hőmérsékletre: $T_{i,j}^{sg} = \bar{T} + \Gamma_T (\bar{h} - h_{i,j}^{sg})$
($\Gamma_T = 6,5 \text{ °C/km}$)

A nedvesség nagyjából állandónak tekinthető

Mivel h, T, q konzervatívak, ezért pl. $\bar{h} = \frac{1}{N} \sum_{i,j} h_{i,j}^{sg}$

A konvektív csapadék a rácscella 30%-ában véletlenszerűen oszlik el (CCM -- Kiehl et al. 1996)

-- A **BATS-séma alkalmazása** a finomabb rácshálózaton

-- A felszíni mezők (hőáram, T, q) **felskálázása**

a finomabbról a durvább rácshálózatra, pl. a látens hőre:

$$\overline{LH} = \frac{1}{N} \sum_{i,j} LH_{i,j}^{sg}$$

A RegCM4 beállítása az ELTE futtatásokban

Subgrid-módszer hatása

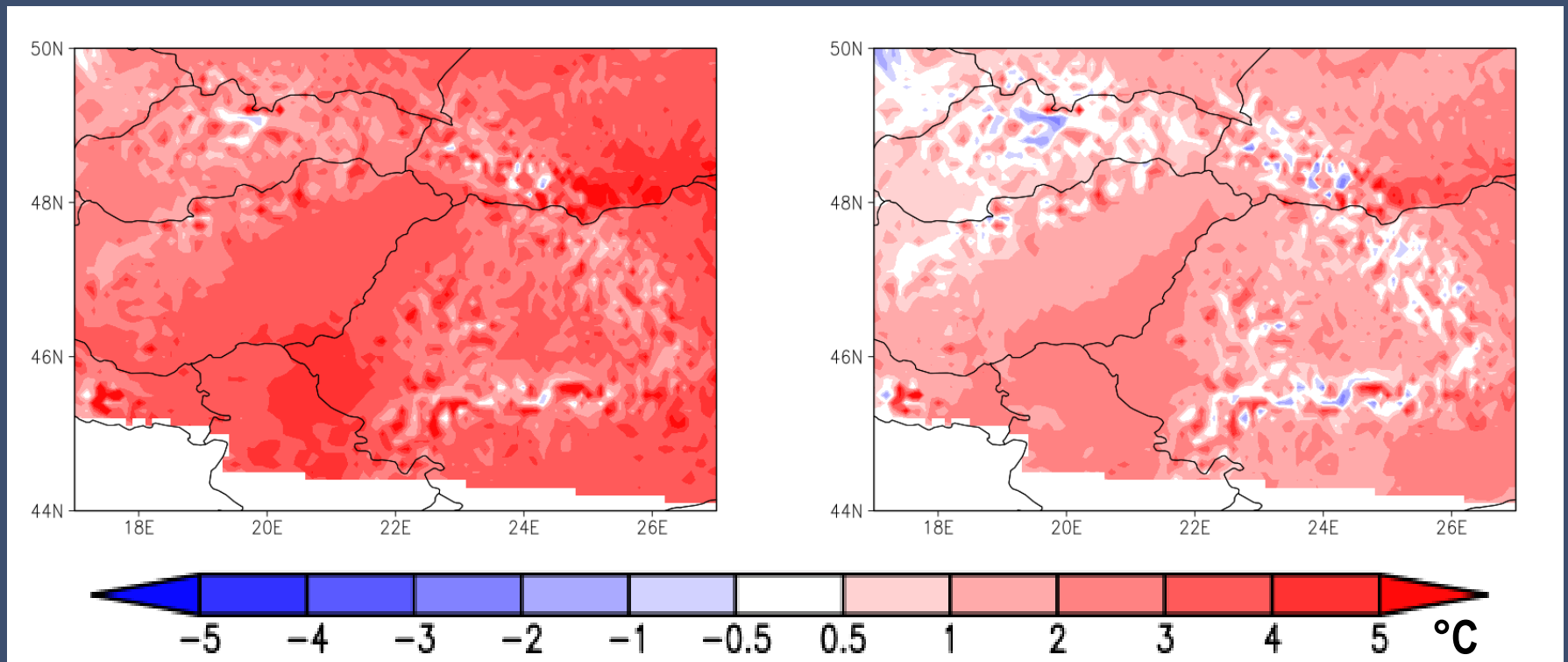
a RegCM4 tesztfutások során kapott eredményekre

Subgrid-módszer alkalmazása nélkül

HU: +3.1 °C

Subgrid-módszer alkalmazásával

HU: +1.5 °C

Évszakos átlagos középhőmérséklet: 1971-1975, nyár

Referencia adatbázis: CARPATCLIM

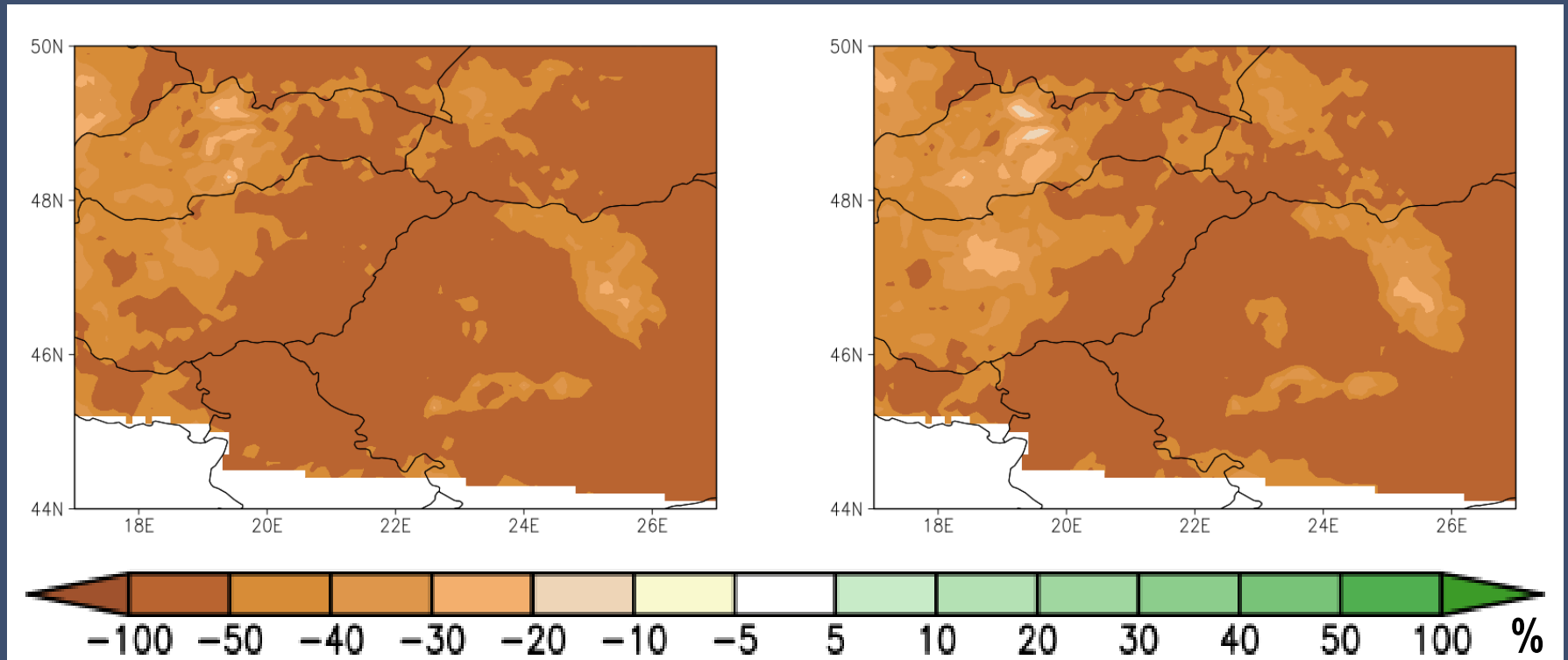
A RegCM4 beállítása az ELTE futtatásokban

Subgrid-módszer hatása

a RegCM4 tesztfutások során kapott eredményekre

Subgrid-módszer alkalmazása nélkül
HU: -40 mm/hó

Subgrid-módszer alkalmazásával
HU: -37 mm/hó

Évszakos átlagos csapadékösszeg: 1971-1975, nyár

Referencia adatbázis: CARPATCLIM

**RegCM4 futtatások
a MEDCORDEX régióra
(1981-2000)**

Horizontális felbontás: 50 km

Validációs adatbázis: E-OBS

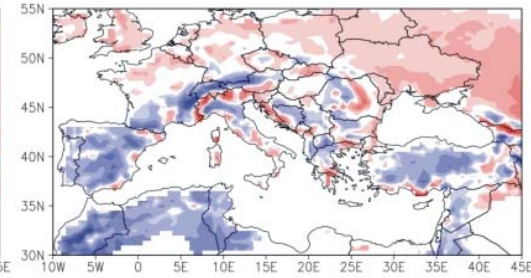
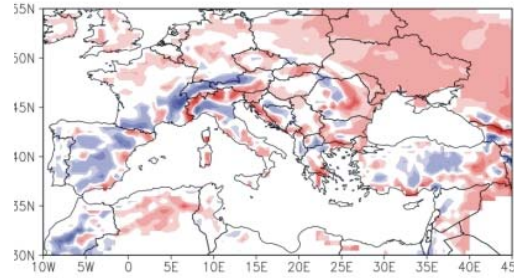
**Átlagos
évszakos
hőmérsékleti
hibamezők**

**ICBC:
ERA-Interim és
HadGEM2
1981-2000**

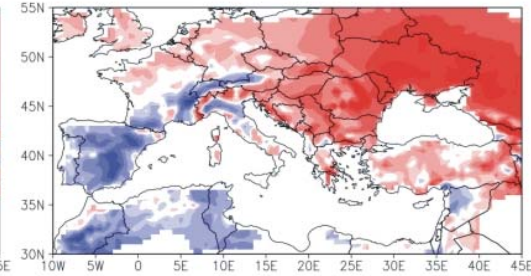
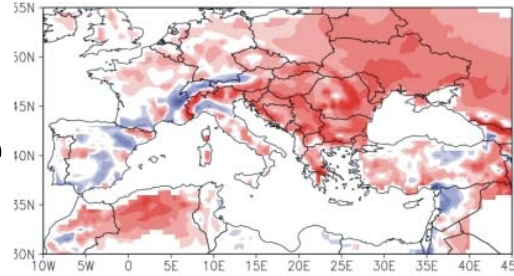
ERA-Interim

HadGEM2

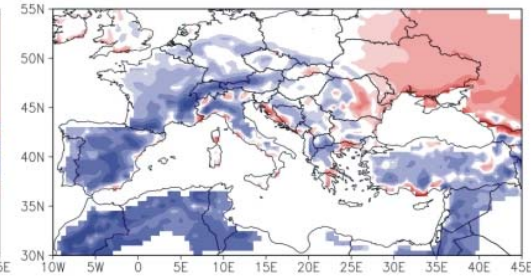
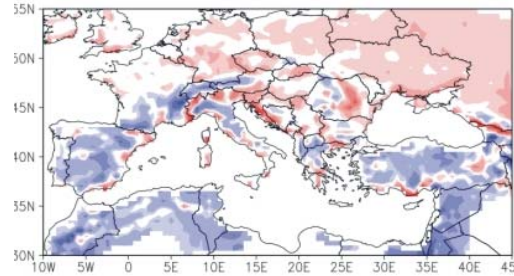
Tavas

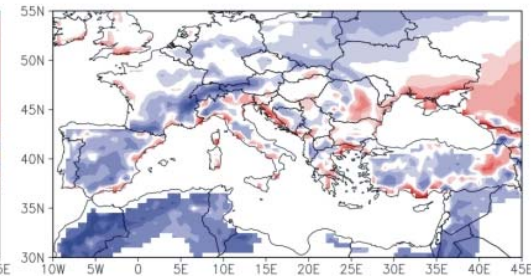
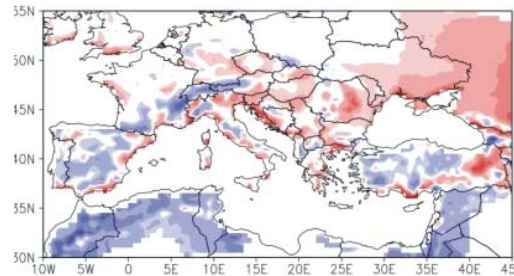
Nyár

Ősz

Tél

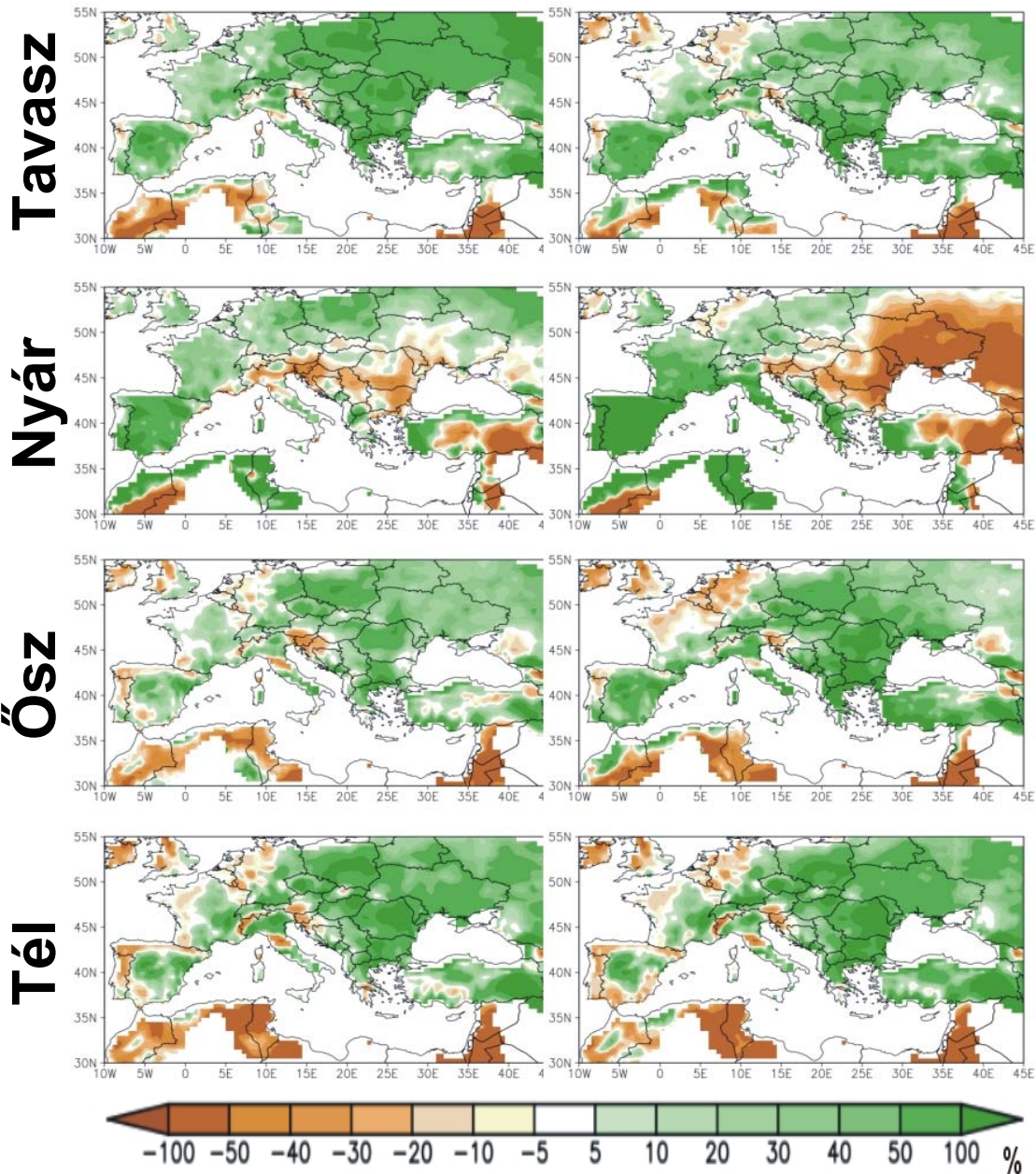
Forrás: Pieczka at al., 2014

Átlagos évszakos csapadék hibamezők

ICBC:
ERA-Interim és
HadGEM2
1981-2000

ERA-Interim

HadGEM2

Forrás: Pieczka at al., 2014

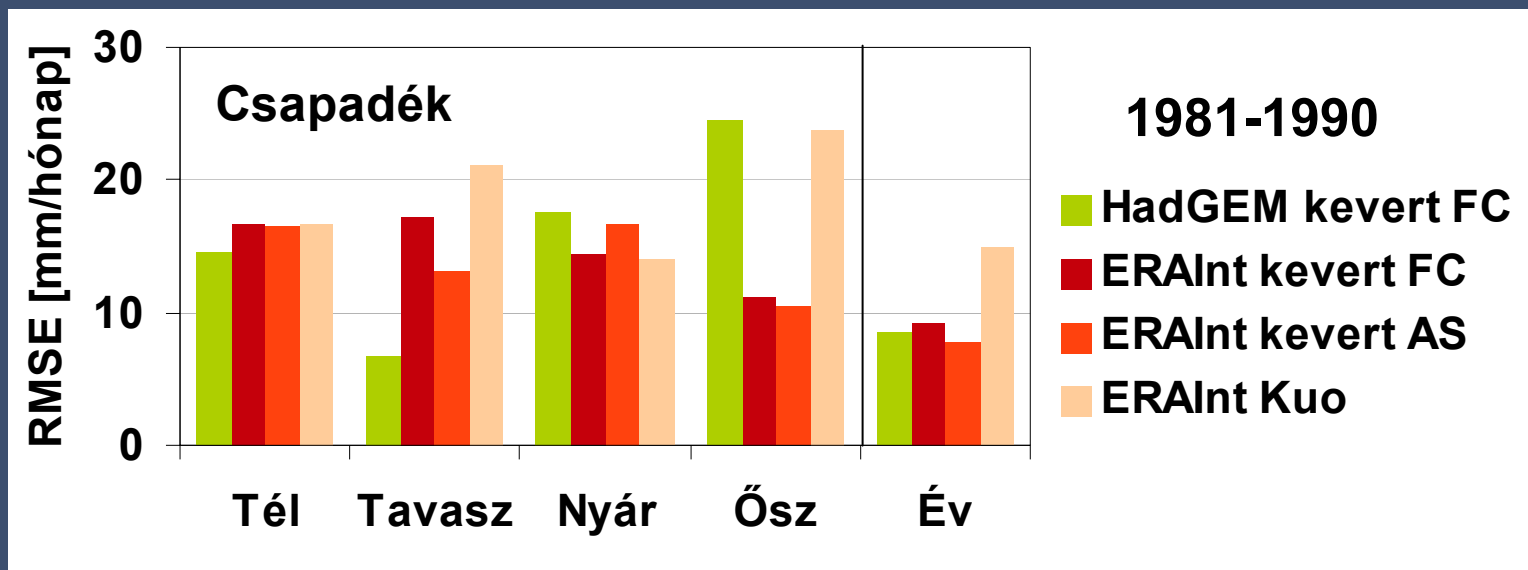
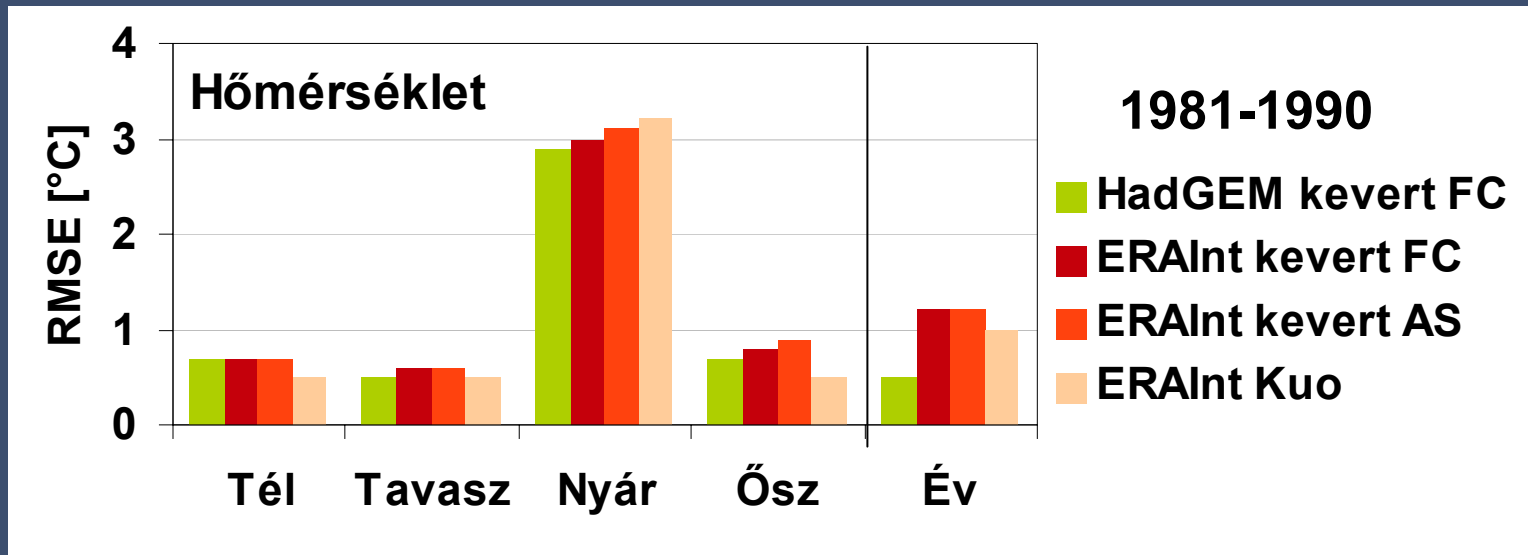

**RegCM4 futtatások
a Kárpát-régióra
(1981-1990)**

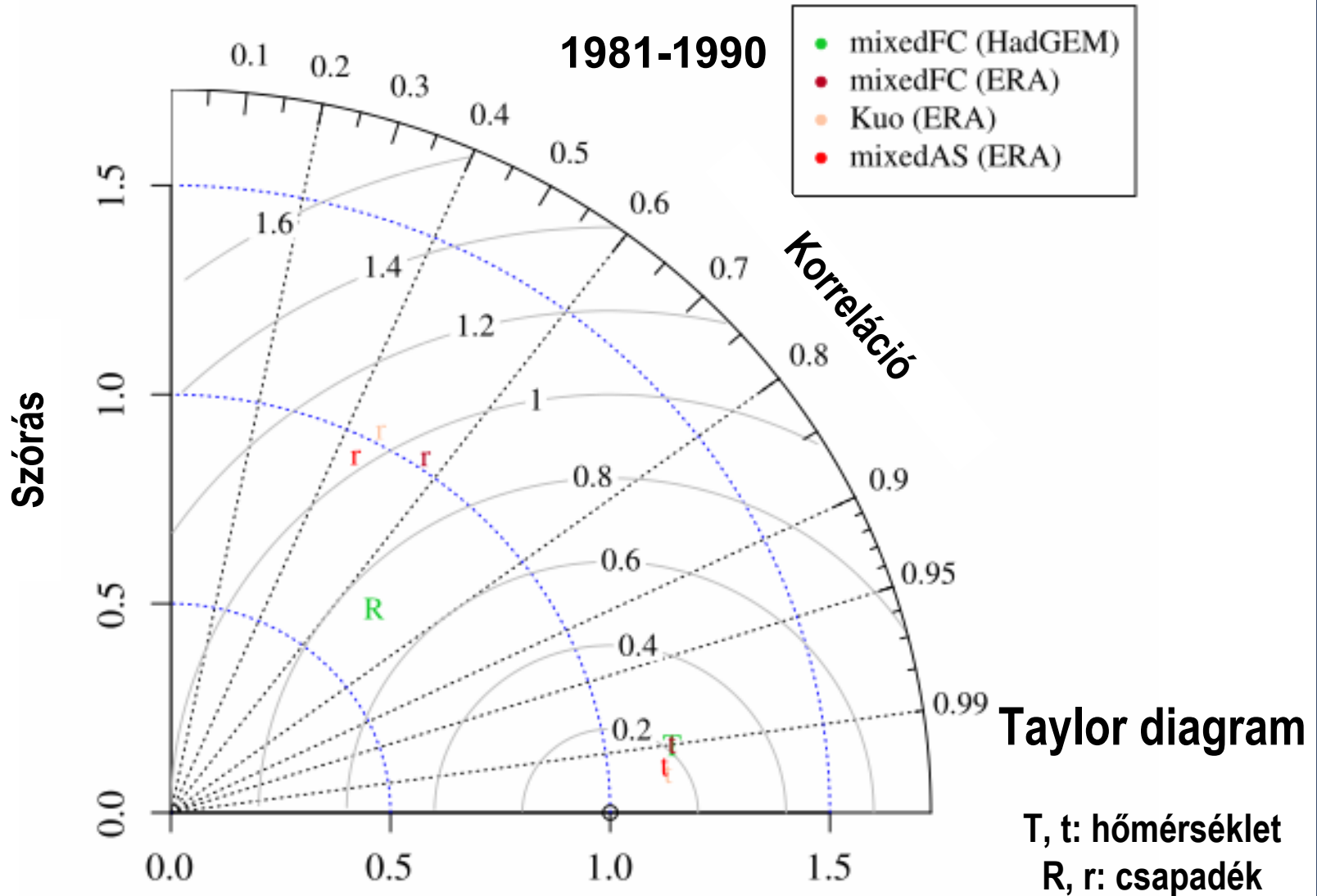
Horizontális felbontás: 10 km

Validációs adatbázis: CARPATCLIM

A különböző alkalmazott csapadéksémák hatása: Magyarországi rácspontok átlagos hibamezőí

A különböző alkalmazott csapadéksémák hatása: Magyarországi rácspontok átlagos hibája

ÖSSZEFOGLALÁS

- Az ún. **subgrid** módszer alkalmazásával pontosabb eredményeket kaphatunk 10 km horizontális felbontásban
- **Kevert (Grell/Emanuel) csapadék séma** alkalmazásával összességében véve jobb egyezést kaptunk a referencia adatbázissal
- A RegCM4 jövőre vonatkozó futtatásai az **új RCP scenáriók** figyelembe véve adnak majd finom térbeli felbontású becslést a XXI. században Magyarországon várható éghajlati viszonyokra